ISBN 83-917660-2-0

KALENDARIUM DZIEJÓW JASŁA

od zarania do 1700 roku

Wybrała i opracowała
Felicja Jałosińska

Publikacja ukazała się z okazji
640-lecia nadania praw miejskich

STOWARZYSZENIE MIŁOŚNIKÓW JASŁA
i REGIONU JASIELSKIEGO

JASŁO 2004 rok

KOREKTA:
Józef Bosak
Mariusz Świątek - Muzeum Regionalne w Jaśle

PROJEKT OKŁADKI i OPRACOWANIE GRAFICZNO - TECHNICZNE:
Felicja Jałosińska
Dariusz Koś

© Copyright by:
Stowarzyszenie Miłośników Jasła i Regionu Jasielskiego

SPONSORZY WYDAWNICTWA:
"AES" Sp.J., Drukarnia "Jasło" Sp.J.,
Carbon Black Polska, MPM Sieć Jasielskich Sklepów

Wydawca składa Sponsorom serdeczne podziękowanie za sfinansowanie tego wydawnictwa

SKŁAD KOMPUTEROWY:
Dariusz Koś
DRUK:
Drukarnia "Jasło" Kosiba Sp.J., ul. Kasprowicza 6
Nakład: 1.000 egz.

ISBN 83-917660-2-0

WSTĘP

"K a l e n d a r i u m d z i e j ó w J a s ł a" jest pierwszą tego typu publikacją książkową obejmującą całość problematyki dziejowej Jasła. Stanowi ona w pierwszej części zbiór 73 ważniejszych wydarzeń podanych chronologicznie dotyczących powstania osady, wsi i miasta Jasła oraz jego rozwoju społeczno-gospodarczego na tle wydarzeń dziejowych państwa polskiego.

Historia miasta zaznaczała się częstymi pożarami, zawieruchą wojenną, żywiołowymi klęskami i epidemiami. Ginęły domostwa od częstych pożarów, następowało niszczenie i rabowanie mienia mieszczan przez przemarsze wojsk obcych i królewskich. Ginęły bezpowrotnie ślady dorobku, ale zawsze powracało życie. Nieśli je ludzie, dziś bezimienne cienie przodków, którzy zaprowadzali ład, tworzyli dobro społeczne i przekazywali je następnym pokoleniom. To oni nadali też tej osadzie słowiańską nazwę Jasło. Wielu spośród nich utrwaliło swe imię w narodowej pamięci i wniosło swój wkład do skarbca kultury i wiedzy.

Niniejsze opracowanie podane jest w bardzo przystępnej formie, ale nie wyczerpuje całkowicie tematu szczegółowego poznania. Daje jednak ogólny obraz zapisany w wydarzeniach jak miasto powstawało i rozwijało się za czasów panowania poszczególnych królów Polski. Wymienione również zostały osoby piastujące stanowiska jasielskich wójtów, burmistrzów i księży parafialnych.

Kalendarium zawiera dokładną wskazówkę z jakich źródeł i literatury pochodzą dane informacje w przypisach odnoszących się do wszystkich faktów, co ułatwi poszukiwanie obszerniejszych informacji.

Mam nadzieję, że pozycja ta będzie dla C z y t e l n i k ó w, a przede wszystkim dla młodzieży pożytecznym przewodnikiem w głębszym i szerszym dociekaniu historycznych zagadnień dotyczących swojej "Małej Ojczyzny".

Opracowane przeze mnie "K a l e n d a r i u m" obejmujące lata 1970 - 2001 ukazało się w "Roczniku Jasielskim" t.IV i V, a dalszy ciąg dziejów od 1701 roku mam nadzieję, że ukaże się w najbliższym czasie.

Jako autor tego wydawnictwa winna jestem pewnego wyjaśnienia. Otóż "mam wielką słabość" i od wielu lat gromadzę materiały dotyczące miasta Jasła, w którym mieszkam ponad 45 lat. To miasto wiąże się z historią wydarzeń mego dzieciństwa - wioską leżącą pomiędzy Annopolem a Zawichostem, która w czasie okupacji znajdowała się w strefie pierwszej linii frontowej - przyczółek mostowy na Wiśle. Wioskę, której ludność Niemcy wysiedlili na ok. 6 miesięcy i zburzyli podobnie jak Jasło. Mój starszy syn Robert zrządzeniem losu urodził się w Warszawie, a młodszy Dariusz w Jaśle. Moje i moich synów korzenie pochodzą z miejscowości, które tak bardzo jak żadne inne zostały tak strasznie przez wojnę ukarane.

Pragnę aby młodzież, która kształciła i kształci się w tym pięknym mieście stała się świadomym współuczestnikiem dziedzictwa kulturowego dotyczącego swoich korzeni.

Przytaczam tu słowa Cypriana Norwida:

"Tylko - że, aby drogę mierzyć przyszłą,
Trzeba koniecznie pomnieć, skąd się wyszło"

Autorka

NAJDAWNIEJSZE DZIEJE:

w **IV - III** - tysiącleciu w rejonie jasielskim występują najdawniejsze ślady osadnictwa i pobytu człowieka **neolitu**, czyli młodszej epoki kamienia. Z okresu neolitu znane są bardzo liczne stanowiska archeologiczne z okolic Jasła, gdzie znajdowano narzędzia z kamienia i krzemienia jak siekierki, dłuta, toporki i motyki. Analizując formę narzędzi neolitycznych oraz surowce, z jakich je wykonano, dochodzimy do wniosku, że zasiedlały ten teren grupy ludzkie związane z kulturą pucharów lejowatych i ceramiki sznurowej.

Były to głównie kultury plemion hodowców i pasterzy, którzy jednak stosownie do potrzeb i możliwości terenowych zajmowali się też innymi pracami.

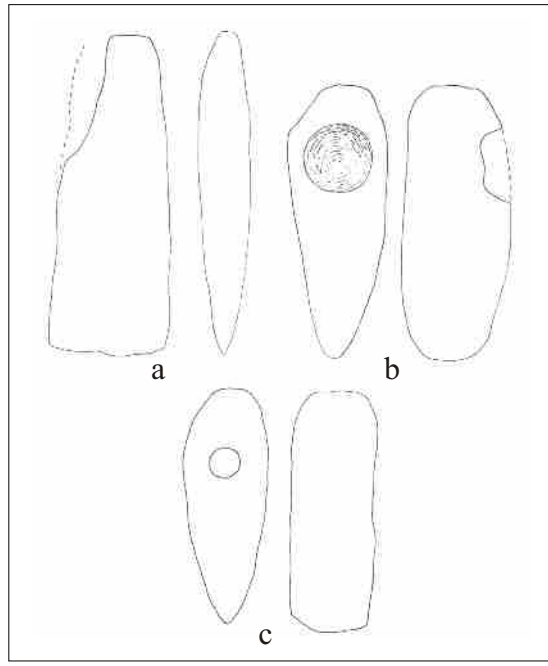

Trzy neolityczne narzędzia z powiatu jasielskiego:
a - płaska siekierka z Przysiek; b - toporek z niedowierconym otworem z Jodłowej; c- toporek z Niegłowic

/Studia, s.20-23/

z ok. 2000 - p.n.e. pochodzą liczne stanowiska archeologiczne z okolic Jasła, a na szczególną uwagę zasługują odnalezione osady ludności kultury pucharów lejowatych w Niepli, Przybówce i Sieklówce oraz kurhany ludności kultury ceramiki sznurowej odkryte na Garbie Warzyckim w Bierówce i Niepli.

W latach 1984 - 1987 Zakład Archeologii Małopolski PAN z Krakowa pod kierunkiem prof. Jana Machnika przebadał i zrekonstruował dwa kurhany w Bierówce i jeden w Niepli.

Kurhan przed wykopaliskami w Bierówce
/z arch. SMJiRJ, fot. Z. Kędzior/

Widok ogólny wykopu, po usunięciu części naziemnej z widocznym pierścieniem magicznym i komorą grobu /z arch. SMJiRJ, fot. Z. Kędzior/

W pierwszym kurhanie w Bierówce odkryto jamę grobową z wyposażeniem w postaci: toporka kamiennego oraz noża i siekierki krzemiennej, a w nasypie ziemnym szczątki ceramiki.

Wykopaliska z kurhanu: topór, siekiera, nóż, fragmenty ceramiki
/z arch. SMJiRJ, fot. Z. Kędzior/

W drugim kurhanie w Bierówce odkryto: 2 noże krzemienne, 6 grotów strzał, a w nasypie ok. 200 fragmentów ceramiki.

/dane z księgi inwentarzowej Muzeum Regionalnego w Jaśle/

2000-1650 - lat p.n.e. z okresu tego odkryte przez archeologów grodzisko w Trzcinicy zamieszkiwała ludność grupy pleszowskiej kultury mierzanowickiej, która wzniosła na grodzisku obwarowania. Pierwsze prace wykopaliskowe prowadzone były tu już przed I wojną światową, a następnie w latach 1957 (A. Żaki) i w 1962 (A. Kunysz). W latach 90-tych podjęto dalsze badania wykopaliskowe, które trwają do chwili obecnej.

/Studia, s.16-28; www.karpaty.edu.pl/teams/troja/

1650-1350 - p.n.e. na grodzisku w Trzcinicy zamieszkiwała ludność pochodząca z Zakarpacia kultury Otomani-Fűzesabony o bardzo wysoko rozwiniętym poziomie cywilizacyjnym, znana z potężnych osad obronnych, metalurgii brązu i kontaktów ze światem basenu Morza Śródziemnego. Rozbudowała ona grodzisko do

powierzchni ok. 2 ha, zamykając teren od strony cypla fosą i wałem.

www.muzeum.krosno.pl/troja/slow.htm
www.karpaty.edu.pl/teams/troja

Fragmenty ceramiki. Kultura Otomani-Fűzesabony.
Folder - Trzcinica: Karpacka Troja /fot. M. Maczuga/

ok. 1700-700 - lat p.n.e. nastąpiła epoka cywilizacyjna zwana **epoką brązu**. Z okresu tego pochodzą odkryte w Załężu drobne ułamki naczyń glinianych lepionych w ręku bez pomocy koła garncarskiego oraz duży "skarb" przedmiotów brązowych pochodzenia zakarpackiego datowany na ok. 1300 lat p.n.e., który dostał się prawdopodobnie na nasze tereny najkrótszą drogą, może przez przełęcz koło Ożennej i Grabia.

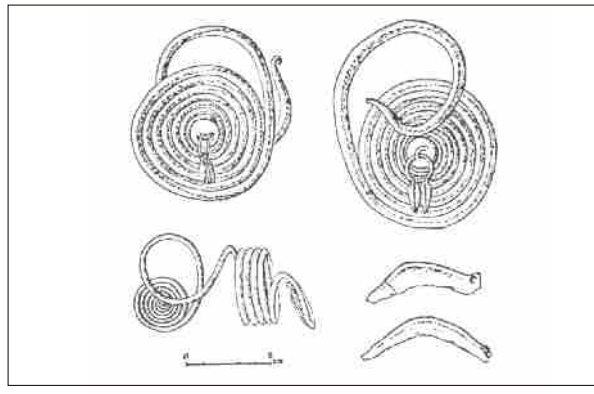

Skarb brązowy z Załęża (część) Rys. A. Żaki
/Studia, s.25-27/

Z początków epoki brązu w trakcie badań archeologicznych prowadzonych w latach 1991 - 1998 odkryto w Trzcinicy ok. 130 tys. zabytków archeologicznych i przebadano konstrukcje obronne.

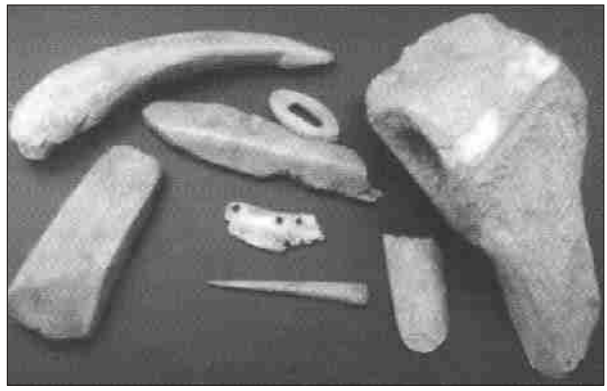

a.

Wyroby kościane i rogowe z początków epoki brązu

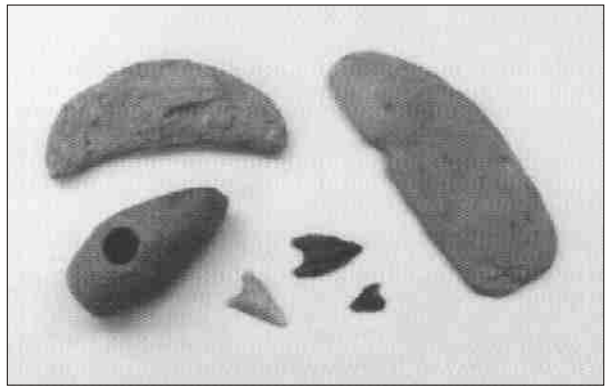

b.

Wyroby kamienne z początków epoki brązu
Zdjęcia a i b, - Folder - Trzcinica: Karpacka Troja /fot. J. Gancarski, M. Maczuga/

Jaka faktycznie rozwijała się wtedy kultura w rejonie jasielskim trwająca ok. 1000 lat, w rozdziale dokładnym trudno określić. Z dokonanych dotychczas odkryć archeologicznych wiemy, że były wtedy kultury grupy pleszowskiej, mierzanowickiej, trzcinieckiej (od nazwy Trzciniec), Otomani-Fűzesabony, łużyckiej, scytyjskiej i celtyckiej.

/Studia, s.27-28/

I-IV - wiek n.e. to **epoka żelaza**, która jest stosunkowo mało poznana w okolicach Jasła. Z okresu wpływów rzymskich, obejmujących cztery stulecia naszej ery, pochodzą przede wszystkim materiały numizmatyczne. Na terenie samego Jasła wykopano przy budowie kolei podkarpackiej w 1875 roku dwie monety rzymskie pochodzące z mennic cesarzy Tyberiusza i Tytusa. Z tego okresu pochodzą osady ludności kultury przeworskiej, które odkryto w okolicach Jasła, Ujeździe, Świerchowej i Trzcinicy.

/Studia, s.15, 28, 30/

ok VIII-IX - wieku powstały w okolicy Jasła wielkie **grody wiślańskie,** świadczące nie tylko o postępach osadnictwa i rozbudowie jego form, ale i o przemianach społeczno - gospodarczych. Ruiny tych grodów odnaleziono pod Trzcinicą i Brzezową.

/Studia, s.48/

X-XI - w okresie formowania się państwa polskiego, w miejscu, gdzie Ropa i Jasiołka wpadają do Wisłoki istniała osada pod nazwą **"Jasiel"**. Według "Słownika etymologicznego języka polskiego" Aleksandra Brűcknera nazwa *jasło* objaśniona jest jako przedmiot w rodzaju żłobu lub korytka, w którym zadawano paszę dla bydła i w słowie tym dopatruje się źródeł nazwy miasta. Natomiast Kazimierz Moszyński i Władysław Lubaś wyprowadzają nazwę od równie słowiańskiego terminu "jasiel", znaczącego "jasny", "czysty". W tej sytuacji trudno jest więc określić, która hipoteza jest prawidłowa.

/Studia, s.573-574/

1185 - pochodzi pierwsza wzmianka w źródłach pisanych o osadzie "Jasiel". W tym to roku Jasło zostało nadane Klasztorowi Koprzywnickiemu przez komesa Mikołaja Bogorię przy fundacji tegoż klasztoru. Zatem przed 1185 rokiem musiało być zwykłą wsią stanowiącą posiadłości rodu Bogoriów. Było ono wtedy już osadą o niemałym znaczeniu gospodarczym. Tu bowiem jak świadczy dokument z 1262 roku znajdowało się jedno z ważniejszych małopolskich targowisk warunkujące funkcjonowanie okolicznych szlaków komunikacyjnych - dogodne położenie na skrzyżowaniu dróg.

/Studia, s.42, 73/

1240 i 1259 - datuje się pierwszy i drugi najazd Tatarów na Jasło.

/Władysław Sarna, s.183/

1262 - Książe Bolesław Wstydliwy nadał targowi jasielskiemu oraz koprzywnickiemu daleko idący immunitet skarbowy i sądowy, gdyż wieś Jasło była wtedy osadą rzemieślniczo - handlową, gdzie jednak kupcom, jako zamożniejszym przypadała rola dominująca. Cystersi otrzymali wtedy pozwolenie na zasiedlenie osady jakimkolwiek ludem z wyjątkiem Żydów. Dokument ten z datą 10 września został wydany przez króla w Osieku. Z reguły bywało, że w miejscach targowych znajdował się kościół parafialny.

/Studia, s.42-43, 56, 73;
Władysław Sarna, s.182-183/

Bolesław Wstydliwy
(ur. 1226 - 1279)
Król Polski w latach 1243 - 1279

1277 - przywileje otrzymane w 1262 roku na nowo, na prośbę opata, potwierdza Bolesław Wstydliwy 21 marca dla

Jasła, Koprzywnicy i innych miejscowości wymieniając w ustępie dotyczącym pierwotnego uposażenia wśród szeregu wsi, zupełnie na równi z nimi. Dokument ten jednak stwierdza, że Jasło nie miało podówczas kościoła, gdyż przy miejscowościach, które miały swój kościół jest napisane z prawem patronatu, czego przy Jaśle nie ma.

/Władysław Sarna, s.183/

1284 - 22 stycznia w Osieku zatwierdził Leszek Czarny wcześniejsze przywileje, które otrzymało Jasło.

/Władysław Sarna, s.183/

Leszek Czarny
(ur. między 1240 a 1242 - 1288)
Król Polski w latach 1279 - 1288

1319 - Z tego roku pochodzi najstarsza wzmianka źródłowa o **Goleszu**, który przez Władysława Łokietka został nadany Klasztorowi Benedyktynów z Tyńca, a później stanowił własności rodowe Bogoriów.

/Studia, s.54, 79;
Mieczysław Wieliczko, s.63/

przed 1325 - powstała w Jaśle parafia. Wcześniej Jasło należało do parafii w Zręcinie. Parafię w Jaśle uposażyli niewątpliwie biskup krakowski i król Władysław Łokietek, ale bliższe szczegóły nie są znane. Kościół tej parafii był zapewne przez dłuższy czas drewniany. Pierwszym proboszczem parafii był Szczepan.

/Studia, s.137-139; Władysław Sarna, s.142/

1349 - król Kazimierz Wielki wydał dokument, w którym zezwala na korzystanie kupcom węgierskim i pruskim z drogi na całej długości od Węgier do Prus. Szlak ten prowadził przez Jasło na Biecz. Miał on istotne znaczenie dla handlu miasteczek regionu jasielskiego.

/Studia, s.145/

ok. 1360 - urodził się Bartłomiej z Jasła - mieszczanin, altarysta, profesor uniwersytetów w Pradze i Krakowie, autor traktatów teologicznych i kazań. Przyczynił się do zreformowania i odrodzenia Akademii Krakowskiej. Pierwsze nauki pobierał w Jaśle w szkole parafialnej.

/Słownik biograficzny, s.10/

1365 - rok ten przyjmuje się jako datę lokacji miasta Jasła na prawie niemieckim, niewątpliwie magdeburskim, mimo że są pewne obiekcje w tej sprawie, wynikające z interpretacji źródeł. Data ta oparta jest na urzędowym akcie królewskim z 1754 roku, w którym August III zatwierdził wszystkie dotychczasowe przywileje miasta Jasła. Natomiast Jerzy Wyrozumski i Adam Kamiński skłaniają się raczej do przyjęcia daty 1366 roku, a mianowicie na podstawie wydanego przez Stanisława Kurasia "Zbioru dokumentów małopolskich", cz.I, Dokumenty z lat 1257-1420. W fragmencie lustracji województwa krakowskiego z 1660 roku podano datę lokacji 26 IV 1366 r. i jako miejsce wystawienia dokumentu lokacji przez Kazimierza Wielkiego wymieniono Sanok. Program lokacyjny uporządkował w sposób logiczny cały obszar przypisany miastu dzieląc go na strefy o różnej funkcji: mieszkalnej, obronno - gospodarczej i rolnej. Miasto uzyskało także

w przywileju lokacyjnym prawo budowy wagi miejskiej.

/Studia, s.6, 87-88, 116;
Rozwój przestrzenny miast galicyjskich, s.199/

Kazimierz Wielki
(ur. 1310 - 1370)
Król Polski w latach 1330 - 1370

od ok. 1366 - pleban jasielski posiadał jako uposażenie, nadany mu folwark, przynajmniej 1-łanowy z łąkami, rolami i 3 sadzawkami oraz pobierał ze wsi parafialnej daniny jak: dziesięcinę i meszne.

/Studia, s.138/

1367 - Kazimierz Wielki w Wojniczu nadał mieszkańcom miasta zwolnienie królewskie od ceł. W tym czasie niewątpliwie własność Jasła była podzielona między klasztor koprzywnicki i króla. Właściwe miasto posiadał klasztor koprzywnicki, nie wiadomo natomiast co było przedmiotem własności królewskiej.

/Studia, s.75, 87, 118;
Mieczysław Wieliczko, s.38/

1368 - Kazimierz Wielki wymógł na klasztorze koprzywnickim zamianę ich terenu właściwego miasta Jasła, nazywanego *oppidum* i wieś Pukarzew, a przekazując w zamian wsie Błonie i Łukowiec. Miasto Jasło po tym układzie staje się wolnym królewskim miastem.

/Studia, s.75, 118/

ok. 1371 - uposażenie wójtostwa jasielskiego podzielone było na dwie połowy: jedną królowa Elżbieta nadała Jakuszowi Tzropowi, który trzymał ową połowę wójtostwa do 1388 roku. Niewątpliwie drugim współczesnym Tzropowi wójtem dziedzicznym jasielskim był Bertram. Być może, że już w 1366 roku dwóch wójtów rozpoczynało prace związane z organizacją Jasła jako miasta na prawie niemieckim. Ze względu na pochodzenie i znajomość prawa niemieckiego być może Bertram mógł odegrać zasadniczą rolę zawodowego przedsiębiorcy - organizatora przy lokacji miasta jako tzw. zasadźca. Tzrop natomiast otworzył zapewne długi w dziejach Jasła szereg wójtów dziedzicznych szlacheckiego pochodzenia.

/Studia, s.120-121/

1374 - klasztor koprzywnicki złożył przed trybunałem restytucyjnym skargę, że król Kazimierz Wielki zabrał mu Jasło miasto siłą. Sąd uznał roszczenia klasztoru, ale królowa Elżbieta, kierując się zapewne opinią strategicznej i gospodarczej doniosłości posiadania Jasła, nadała klasztorowi Frysztak z wsiami Glinnik i Kobyle a zatrzymała *totam partem oppidi Jasschil*, do której pretendowali cystersi koprzywniccy. W ten sposób nastąpiło ostateczne uregulowanie własności cysterskiej w Jaśle. Według Władysława Sarny królowa Elżbieta przekazała tę zamianę dokumentem wydanym w Krakowie 9 sierpnia 1394 roku.

/Studia, s.75, 120; Władysław Sarna, s.185; Mieczysław Wieliczko, s.37/

1387 - został wydany zakaz przejazdu drogą Bardiów - Sandomierz, kupcom z Węgier i Prus. Ten stary szlak, który przechodził też i przez Jasło musiał spełniać tylko lokalne znaczenie jako połączenie Bardiowa z Duklą,

Żmigrodem, Jasłem i innymi miasteczkami tej okolicy. Fakt ten wpłynął niekorzystnie na rozwój Jasła.

/Studia, s.145/

1388 - połowę wójtostwa jasielskiego od Jakusza Tzropa, za zgodą króla Władysława Jagiełły, zakupił za 100 grzywien Zyndram z Maszkowic, miecznik krakowski i władał nim aż do śmierci ok. 1414 roku. Po śmierci Zyndrama starostwo trzymała jego żona Anna do 1420 roku.

/Studia, s.120-121/

z 1388 - pochodzi najstarsza źródłowa wzmianka o rzemiośle jasielskim i dotyczy łaźni, którą musiał prowadzić wykwalifikowany łaziebnik, czy nawet cyrulik. Jest też wzmianka o łaźni, którą wójt jasielski otrzymał m.in. w wyposażeniu, w dokumencie przy lokacji miasta w 1365/1366 roku.

/Studia, s.116, 133/

1390 - przypuszczalnie jeszcze przed tym rokiem istniała w Jaśle szkoła parafialna, chociaż źródła nie przechowały żadnej wzmianki. Mimo to istnienia jej pozwalają domyślać się księża pochodzenia jasielskiego i studenci Akademii Krakowskiej pochodzący z Jasła, jak mistrz Bartłomiej z Jasła.

/Studia, s.139/

1393 - kolejnym wójtem jasielskim był Mikołaj, który w tym roku wspomniany jest jako nieżyjący.

/Studia, s.121/

1394 - po śmierci wójta Mikołaja wstąpili w jego prawa i obowiązki synowie Jaśko i Paszko. Od tego czasu nastąpił proces rozdrobnienia uposażenia jasielskich wójtów, co wpłynęło na osłabienie ich władzy organizacyjnej i administracyjnej.

/Studia, s.121/

od 1394-1399 - wójtami Jasła byli:

1394 - 1395 - Mikołaj Wierzba
1396 - Klaus syn Jakla sołtysa z Osobnicy
1396 - 1401 - Pietrasz służebnik Iwana z Klecia
1398 - 1399 - Zbyszko

/Studia, s.121/

1398 - w źródłach występuje zapis o tkaczu z Jasła Mikołaju Cleindins. Zapis ten wskazuje, że działalność tkaczy i sukienników miała miejsce w Jaśle conajmniej od końca XIV wieku.

/Studia, s.134/

1400 - w pierwszym roku otwarcia odnowionej Wszechnicy wśród jej scholarów występuje Michał syn Wawrzyńca z Jasła.

/Studia, s.140/

XIV/XV - na przełomie tych wieków region jasielski stanowił terytorium o gęstej sieci osadniczej w głównych zarysach uformowanej już w poprzednim okresie. Istniały tu duże kompleksy dóbr należących do czterech grup właścicieli: własność królewska, szlachecka, kościelna i własność Akademii Krakowskiej.

/Studia, s.91/

ok. 1400/1404 - przyjmuje się czas przybycia Karmelitów do Jasła. Dokładna data przybycia ich do Jasła nie jest znana z powodu braku przekazów źródłowych, niemniej zachowały się relacje jak niżej:

z 1401 - istnieją materiały w Ossolineum we Wrocławiu obejmujące sprawy Karmelitów w Jaśle od 1401 roku do końca XVIII wieku.

/Studia, s.8, 140/

1401 - w tym roku przeor jasielskiego Konwentu Karmelitów Wawrzyniec sprzedał położony w Jaśle ogród mieszczaninowi Mikołajowi Gomółce.

/Studia, s.140/

1404 - mieli przybyć Karmelici do Jasła z Węgier i zbudować klasztor ufundowany prawdopodobnie przez starostę jasielskiego Zygmunta.

/Władysław Sarna, s.243/

1402 - na liście studentów Akademii Krakowskiej widnieje nazwisko Jakuba syna Świętosława z Jasła.

/Studia, s.140/

1408 - zapis informuje o hierarchii w mieście: rajcy, ławnicy i "pospólstwo". Było to najprawdopodobniej grono mieszkańców mających wpływy w sprawach miasta. Z analizy źródeł wynika, iż na początku XV wieku zgodnie z zasadami prawa magdeburskiego miastem

zarządzał wójt dziedziczny, rada z burmistrzem, pisarz miejski, ława z wójtem sądowym, pospólstwo. Oprócz tych organów samorządu Jasła na losy swego miasta wpływali królowie przez nadawanie dodatkowych uprawnień i przywilejów.

/Studia, s.125-127/

1410 - pisarz miejski posługiwał się własną pieczęcią, którą pieczętował listy rady. Rada wówczas nie posiadała własnej pieczęci.

/Studia, s.127/

1410 - istniał w Jaśle cech szewski z cechmistrzem Mikołajem na czele i inne cechy, których cechmistrzowie stanowili jasielskie mieszczaństwo.

/Studia, s.126, 133/

1411 - zapis o istnieniu kramów, przekupniów i kramarki Elżbiety Szczepanowej (1447), wskazuje na istnienie urządzeń stałego handlu miejscowego.

/Studia, s.125-126/

1412 - na Akademii Krakowskiej rozpoczyna studia Michał, syn Mikołaja z Jasła.

/Studia, s.140/

ok. 1414 - zmarł wójt Jasła Zyndram z Maszkowic.

/Studia, s.121/

1414 - połowę uposażenia wójtostwa Jasła po Zyndramie trzymała wdowa Anna do 1419 roku.

/Studia, s.121/

1417 - potwierdza się istnienie rzemiosła kowalskiego.

/Studia, s.134/

1419 - miasto nawiedziła epidemia.

/Studia, s.141/

przed 1420 - Anna wdowa po Zyndramie z Maszkowic wyzbyła się połowy wójtostwa po nim na rzecz Anny wdowy, po Pieszku z Bychawy.

/Studia, s.121/

1420 - król Władysław Jagiełło nadaje Jasłu nowe nieznanej treści przywileje w Proszowicach.

/Studia, s.6, 127/

1424 - Jan z Kunowej posiadł połowę wójtostwa jasielskiego po Annie wdowie po Pieszku z Bychawy i władał nią do ok. 1426 roku. */Studia, s.121-122/*

1426 - Wiernikowi z Gabonia połowę wójtostwa odstępuje Jan z Kunowej.

/Studia, s.122/

1428 - 3/4 wójtostwa jasielskiego trzyma szlachcic Zygmunt z Cichawy, a 1/4 część posiadali "mieszczańscy" wójtowie Jan i Paweł.

/Studia, s.122/

1428 - Fryderyk Jacimirski kupił 3/4 wójtostwa za 460 grzywien od Zygmunta z Cichawy, a 1/4 od Jana i Pawła kupił Jakub z Humnisk i w ten sposób całe wójtostwo jasielskie przeszło w ręce dwóch wójtów szlacheckich.

/Studia, s.122/

Władysław Jagiełło
(ur. pomiędzy 1348 a 1351 - 1434)
Król Polski w latach 1386 - 1434

1429 - król Władysław Jagiełło desygnuje na wójtostwo Jana Cielątko, pokojowca królewskiego i starostę łęczyńskiego. Król chciał w ten sposób uregulować skomplikowane stosunki własnościowe wójtostwa jasielskiego. Całe wójtostwo, przeto po wcześniejszych

transakcjach, przeszło ostatecznie zatwierdzone przez króla w 1431 roku w posiadanie Jana Cielątko i odtąd pozostało w rękach jednego wójta szlacheckiego.

/Studia, s.122-123, 128/

1434 - Jan Cielątko sprzedał wójtostwo jasielskie za 1000 grzywien Markuszowi z Korabiowic.

/Studia, s.123/

1442 - miasto otrzymuje kolejne przywileje nadane w Bieczu przez królową Zofię.

/Studia, s.6; Mieczysław Wieliczko, s.38/

ok. 1442 - proboszczem w Jaśle był Mikołaj Cielątko, kanonik przemyski. Natomiast w źródłach pisanych M. Cielątko występuje w latach 1443 - 1448.

/Studia, s.139; Władysław Sarna, s.242/

1446 - jak podaje *liber beneficjorum* Jana Długosza kościół farny został zbudowany przez Stanisława Cielątko i jego brata Mikołaja. Obok tej daty badacze wymieniają 1479 rok, ponieważ w prezbiterium na żebrze sklepienia istniała tarcza z tym napisem. Rozbieżność owych dat można by tłumaczyć spaleniem miasta w 1474 roku przez Węgrów i odbudowaniem kościoła w 1479 roku, co wydaje się być prawdopodobnym.

/Studia, s.634; Mieczysław Wieliczko, s.55/

Kościół Parafialny - Fara. Widok od południa - stan z roku 1891.
Karol Polityński, *Szkicownik z wycieczki w rzeszowskie*, rysunek ołówkiem.

1448 - pochodzi najstarszy statut cechowy szewców nadany przez wójta dziedzicznego Prokopa Pieniążka, zatwierdzony później przez króla Zygmunta Augusta. Cech ten, obok tkackiego, zaspokajał w XV wieku potrzeby nie tylko Jasła ale i okolicy.

/Studia, s.134, 263-265; Władysław Sarna, s.216-220/

1456 - miała miejsce kolejna zaraza w mieście.

/Studia, s.141/

1473-1477 - Jasłem władają dwaj wójtowie posiadający po 1/2 wójtostwa, tj. Jakub Pieniążek i Andrzej Pieniążek.

/Studia, s.94, 123/

1473 16 stycznia - miał miejsce najazd wojsk węgierskich Macieja Korwina na miasto, wojska te splądrowały i spaliły dobytek mieszkańców.

/Władysław Sarna, s.186-187/

1474 - Tomasz Tharczay z Lipian na czele wojska węgierskiego dokonał najazdu na Jasło, zagrabił dobytek, spustoszył i spalił miasto. Został wtedy spalony także Kościół Farny. Była to straszna klęska dla miast regionu jasielskiego, która na długo zahamowała ekonomiczny ich rozwój. */Studia, s.161, 634/*

Kazimierz Jagiellończyk
(ur. 1427 - 1492)
Król Polski w latach 1447 - 1492

1474 - po najazdach wojsk węgierskich król Kazimierz Jagiellończyk uwolnił Jasło na 5 lat od wszystkich ciężarów i danin.

/Studia, s.127; Władysław Sarna, s.187/

1477-1489 - Andrzej Pieniążek skupił lub odziedziczył drugą połowę wójtostwa jasielskiego i pozostał jedynym wójtem dziedzicznym.

/Studia, s.123/

z 1478 - pochodzi statut cechu kowalskiego nadany przez wójta Andrzeja Pieniążka z radą i burmistrzem miasta.

/Studia, s.196, 265;
Władysław Sarna, s.220-221/

1489 - wójtostwo jasielskie objęli bracia Jan i Mikołaj Pieniążkowie.

/Studia, s.123/

1493 - król Jan Olbracht nadaje dla miasta Jasła przywileje w Piotrkowie.

/Studia, s.6; Mieczysław Wieliczko, s.38/

Jan Olbracht
(ur. 1459 - 1501)
Król Polski w latach 1492 - 1501

1494 - bracia Jan i Mikołaj Pieniążkowie podzielili wójtostwo jasielskie pomiędzy siebie.

/Studia, s.123/

1495-1505 - w charakterze wójtów występuje także Jan Pniowski i jego żona Beata.

/Studia, s.123/

1495-1508 - występuje w źródłach proboszcz jasielski ks. Jakub Kielar (Keyllar).

/Studia, s.139; Władysław Sarna, s.242/

1497 - Jan Olbracht zwolnił 26 pogorzałych mieszczan jasielskich na 8 lat od podatków i świadczeń na rzecz króla. Zapis ten świadczy o wcześniejszym pożarze miasta.

/Studia, s.127/

XV wiek - obfitował w częste pożary miasta oraz najazdy wojsk węgierskich, co wpływało na niekorzystny rozwój ekonomiczny i zubożenie mieszkańców Jasła, i okolicznych miasteczek, i wiosek.

1502 - powstał w Jaśle szpital związany w tym czasie z działalnością kościoła. Ufundował go za zgodą króla Aleksandra wikary jasielski Marcin. Na ten cel ofiarował swój dom nad brzegiem Jasiołki, w okolicy młyna.

/Studia, s.141/

1505 - w Jaśle istniał browar (słodownia) wójtowski.

/Studia, s.135/

1505 - do 1512/1513 roku wójtostwo w Jaśle trzymał Mikołaj Lapispatak. Przez pewien czas częściowo w 1/2 stanowił on zastaw.

/Studia, s.124/

od 1514-1524 - wójtami jasielskimi byli:

od 1514 - 1/2 wójtostwa trzymał Stanisław Gniady i 1/2 Jan Waht,

od 1515-1524 - Stanisław Gniady,

ok. 1524 - Stanisław Gniady całe wójtostwo sprzedaje Domaradzkiemu.

od 1524-1527 - wójtem jasielskim był Stanisław Domaradzki.

/Studia, s.124, 128/

1525 - z dokumentu wójta Stanisława Domaradzkiego, wystawionego 20 czerwca w Jaśle, wynika zatwierdzenie

przez niego statutu dla cechu tkaczy i sukienników, jakkolwiek ich działalność była wcześniejsza, tj. jeszcze w XIV wieku.

/Studia, s.134/

1527-1537 - wójtem jasielskim był Baltazar Dąbrowski z Tarnowa.

/Studia, s.124, 128/

ok. 1529 - proboszczem jasielskim był ks. Jan z Wolborza, były kapelan Jego Królewskiej Mości (królewski).

/Studia, s.139; Władysław Sarna, s.242/

1531 - burmistrzem miasta był Maciej Lempicki.

/z archiwum Muzeum Regionalnego w Jaśle/

XVI wiek - lata 30, ustanowiono w Jaśle królewską komorę celną.

/Studia, s.273/

1532-1565 - była używana w tych latach **najstarsza ze znanych pieczęci miasta Jasła**, mała pieczątka radziecka. Jest to pieczęć okrągła o średnicy 22 mm, otoczona gładkim wałeczkiem, bez otoku. A. Chmiel zaliczył ten typ pieczęci do kancelaryjnych.

Najstarsza pieczęć miasta Jasła
/fot. Z. Malinowski/

/Studia, s.561-563/

1537 - starostą jasielskim był Seweryn Boner, kasztelan biecki, który nabył za 1000 grzywien wójtostwo jasielskie.

/Studia, s.125/

1538 - przywilej Zygmunta Starego wydany w Krakowie uwalnia Jaślan od naprawy mostów i wałów, a obowiązek ten nakłada król na dzierżawców ceł

krakowskich i sandomierskich. Mieszczanie mieli tylko pomagać w robocie.

/Władysław Sarna, s.187, 208/

Zygmunt I Stary
(ur. 1467 - 1548)
Król Polski w latach 1506 - 1548

1550 - król Zygmunt August nadaje starostwo niegrodowe jasielskie Joachimowi Lubomirskiemu, dworzaninowi królewskiemu. W przywileju tym potwierdza wszelkie prawa i wolności przez poprzedników miastu nadane oraz ustala istniejące bractwo Zwiastowania N.M.P.

/Studia, s.278; Władysław Sarna, s.187/

1564 - lustracja królewszczyzn małopolskich do starostwa niegrodowego jasielskiego zaliczyła Jasło i 12 wsi.

/Studia, s.128/

1565 - według wizytacji biskupiej z tego roku miasto Jasło w XV i XVI wieku przeżywało okres rozkwitu i było *oppidum populosum*. Istniały w nim umocnienia obronne, których ślady przetrwały w nazwach miejscowych: Baszta, Podwale, Wały, Blanki.

/Studia, s.308/

Zygmunt II August
(ur. 1520 - 1572)
Król Polski w latach 1548 - 1572

1574 - źródła wymieniają jako starostę jasielskiego Jana Mniszka (Mniszcha).

/Studia, s.268/

1578 - 19 stycznia nastąpiło przyłączenie do Jasła Gorajowic.

/Władysław Sarna, s.284/

1578 - król Stefan Batory nadaje mieszczanom przywilej wydany w Warszawie, na mocy którego miało być wolno w każdą sobotę "po wieczne czasy" wszystkim ludziom z okolicznych wsi przywozić do miasta i sprzedawać wszelkiego rodzaju chleby i inne wyroby piekarskie.

/Studia, s.202; Władysław Sarna, s.208/

1578 - 20 listopada w Krakowie król Stefan Batory wydaje mandat celem ulżenia poszkodowanym Jaślanom przez wylew wód. Mieszkańcy tak zostali zniszczeni, że gdyby im sąsiedzi nie przyszli z pomocą, nie byliby w stanie dać sobie rady.

/Władysław Sarna, s.194/

Stefan Batory
(ur. 1533 - 1586)
Król Polski w latach 1576 - 1586

1579 - na prośbę mieszkańców Kaczorowy przyłączono ich do miasta Jasła i odtąd ta wieś należała do starostwa jasielskiego. Starostą Jasła był w tym czasie Jan Mniszek (Mniszech).

/Władysław Sarna, s.191-193, 287/

1581 - prawdopodobnie ludność Jasła mogła liczyć ok. 1200 głów.

/Studia, s.130/

1585-1589 - w latach tych występuje **druga**, większa od poprzedniej, **pieczęć radziecka miasta Jasła** o średnicy 30 mm. W otoku ujętym w dwa gładkie wałeczki biegnie napis kapitałą SIGILLUM CIVITATIS JASLO. W polu pod koroną znajduje się splot trzech liter IAR, jest to skrót imienia króla Jana Olbrachta.

/Studia, s.567/

1589 - król Zygmunt III Waza przywilejem wydanym w Warszawie na prośbę burmistrza, rajców, wójta i ławników, jak również całego pospólstwa jasielskiego

zabrania osiedlać się Żydom w Jaśle i okolicach miasta, zakupu gruntów, handlu itd.

/Władysław Sarna, s.232-233/

Zygmunt III Waza
(ur. 1566 - 1632)
Król Polski w latach 1587 - 1632

1593 - 28 kwietnia miał miejsce pożar miasta, który zniszczył całkowicie 8 domów przy ulicy zwanej Grabska.

/Władysław Sarna, s.197/

1594 - król Zygmunt III w Warszawie nadaje przywileje dla miasta, po pożarach. Brak jednak jest określenia nadanych przywilejów.

/Władysław Sarna, s.211/

1595 - kierownikiem szkoły parafialnej jest Melchior z Poznania, człowiek o wysokich kwalifikacjach (bakałarz artium),

- proboszczem był Szymon Wędzicki z Jasła, kleryk mniejszych święceń.

/Studia, s.524, 528; Władysław Sarna, s.242/

1595 - rozpoczął się spór Jaślan z Karmelitami zakończony

ugodą w 1598 roku. Spór dotyczył zamiany roli i opłat. Klasztor zrzeka się domów i gruntów na rzecz miasta i mieszczan w zamian za opłatę roczną, w wysokości 18 florenów po wieczne czasy dla Konwentu.

/Władysław Sarna, s.198/

1595 - odbyła się konsekracja kościoła parafialnego w Jaśle.

/dane z archiwum kościoła farnego/

1596 - miasto uzyskało uwolnienie królewskie od stacyi na 6 lat.

/Władysław Sarna, s.198/

1596 - miała miejsce wizytacja biskupa Radziwiłła w Jaśle. Fotokopia z rękopisu tej wizytacji znajduje się w Archiwum Diecezjalnym w Krakowie.

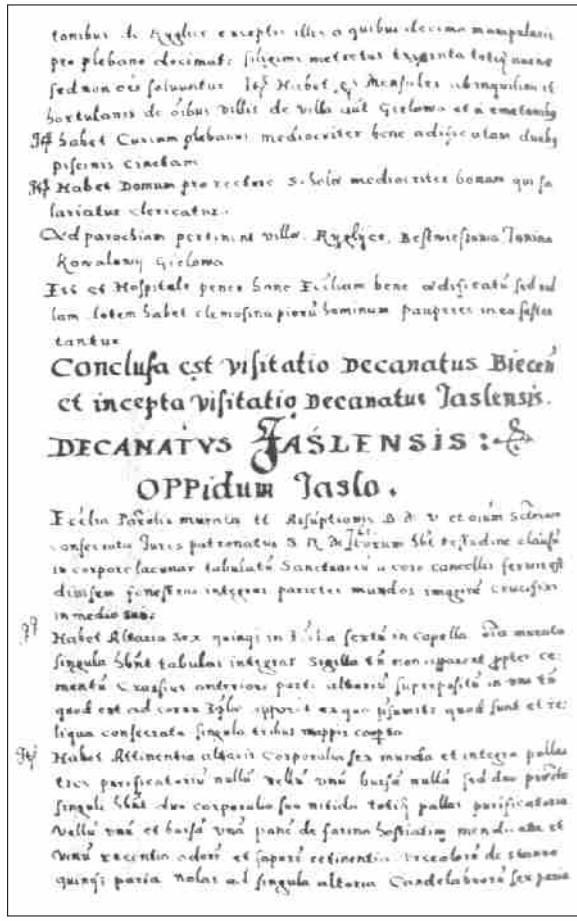

Conclusa est visitatio Decanatus Biecen et incepta visitatio Decanatus Jaslensis.

DECANATVS JAŚLENSIS :

OPPidum Jaslo.

Fotokopia rękopisu wizytacji Radziwiłłowskiej z roku 1596

/Studia, s.175/

1597 - dokument z osobistej wizytacji biskupa Radziwiłła w szkole parafialnej nakazuje oddać kierownictwo szkoły zdolnemu bakałarzowi, aby chłopców mieszczańskich gorliwie kształcił w pobożności i naukach. Opierając się na danych wizytatorów z lat 1595 - 1597 należy stwierdzić, że szkoła parafialna w Jaśle odgrywała w epoce renesansu i reformacji w dalszym ciągu, podobnie jak na początku XV wieku, ważną rolę. Nakaz ten wynikał zapewne stąd, iż w Jaśle zamieszkiwała grupa arian, tworząca w mieście aktywne środowisko oświatowe i kulturalne z własną szkołą.

/Studia, s.523, 525, 528-529/

1598 - dokonano scalenia rozproszonych gruntów, które polegało na wymianie parcel między miastem a Konwentem.

/Władysław Sarna, s.198/

w XVI wieku - w Jaśle istniały dwa młyny: jeden na odnodze Wisłoki, drugi zwany Dolny na Jasiołce.

/Studia, s.269/

- funkcjonowała łaźnia, która przeszła pod zarząd dworski. Łaźnia ta mieściła się nad Jasiołką w pobliżu mostu i młyna, ale pod koniec tego wieku uległa zniszczeniu.

/Studia, s.307-308/

XVI wiek - stulecie znacznego rozwoju rzemiosła i handlu, powstanie rynku regionalnego, wzrost liczby ludności do ok. 1800 mieszkańców, rozwój kultury mieszczańskiej. Przywileje królewskie z lat 1538, 1550, 1578-1579 umacniają gospodarcze pozycje miasta. Liczne kontakty handlowe z Górną Słowacją i Węgrami. W 1564 roku lustracja miasta przez komisarzy królewskich.

/Kalendarium dziejów Jasła, Jasło, 1965; Mieczysław Wieliczko, s.9/

XVII wiek - w I połowie tego wieku Karmelici urządzili cegielnię w domu Smiłowskiego.

/Studia, s.308/

1602 - kierownikiem szkoły parafialnej był Jakub z Jasła, student.

/Studia, s.525/

1608 - wizytator biskupi zanotował, że budynek szkoły parafialnej jest w ruinie. */Studia, s.525/*

1613 - po Janie Mniszku (Mnischu) starostwo jasielskie otrzymał od króla Zygmunta III Mikołaj Struś z Komorowa, starosta halicki, kasztelan kamieniecki.

/Władysław Sarna, s.201/

1613 - na dzwonnicy Kościoła Farnego zamontowano dzwon "URBAN", który prawdopodobnie pochodził z klasztoru karmelitów lub wcześniejszego kościoła.

/Mieczysław Wieliczko, s.57/

1617 - znajdujemy wyraźną wzmiankę o szkole. Ks. Wojciech Kurcyusz, kaznodziej kościoła jasielskiego kupił dom z ogrodem i w miejscu starego domu, ale nie jest wiadomo czy domu kupionego, czy też zniszczonego budynku starej szkoły, wybudował budynek szkolny. Szkoła w takim stanie dotrwała do czasów austryjackich.

/Władysław Sarna, s.246/

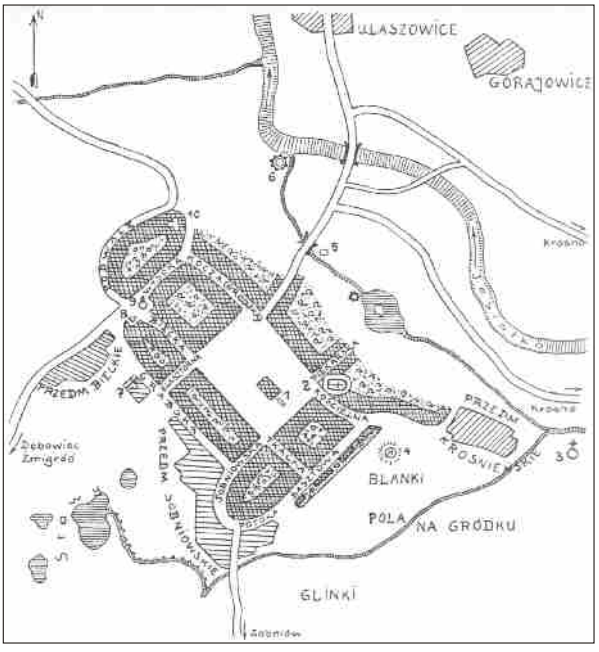

Próba rekonstrukcji planu Jasła w początkach XVII wieku.
1 - Ratusz, 2 - Kościół parafialny, 3 - Kościół św. Ducha, 4 - Baszta, 5 - komora celna, 6 - Młyn tzw. "Dulny", 7 - Kościół i klasztor karmelitów, 8 - Dom puszkarza, 9 - Kaplica, 10 - Skałka Rys. H. Kotarski

/Studia, s.307/

1618 - 5 października władze cechu kuśnierzy przedstawiły rajcom statuty z prośbą o ich zatwierdzenie. Statuty te zatwierdził Zygmunt III 22 października tegoż roku.

/Studia, s.196, 268; Władysław Sarna, s.230/

1625 - dzierżawcą starostwa jasielskiego był Baltazar Brodecki z żoną Zuzanną Taranczanką (Tarasczanką) i Stanisław Domaradzki.

/Władysław Sarna, s.202/

1631 - 24 lutego runął most pod Jasłem na rzece Jasiołce wskutek powodzi i lodów.

/Władysław Sarna, s.204/

1632 - burmistrzem Jasła był Szymon Ryglowicz.

/z archiwum Muzeum Regionalnego w Jaśle/

1633 - król Władysław IV w Krakowie nadaje przywileje dla miasta Jasła.

/Władysław Sarna, s.211/

Władysław IV
(ur. 1595 - 1648)
Król Polski w latach 1632 - 1648

XVII wiek - w pierwszej połowie tego wieku zaznacza się powolny upadek miast regionu jasielskiego i zahamowanie ich rozwoju. Wpływ na to miały częste pożary, powodzie, zarazy i ucisk mieszczan i chłopów. Dużym obciążeniem było stacjonowanie wojsk koronnych.

/Studia, s.308-309/

1634 - według zeznania rajców miejskich, znajdowało się w Jaśle wiele opuszczonych i zrujnowanych domów, a także opuszczonych placów.

/Studia, s.207; Władysław Sarna, s.205/

1634-1635 - miasto doznało dużo krzywd ze strony wojsk koronnych. Wielkie szkody poczyniły kontrybucje wojskowe Stanisława Potockiego, wojewody bracławskiego, chorągiew Krzysztofa Wapowskiego oraz chorągiew rotmistrza Jana Giżyckiego stacjonująca w Sanoku. Na kontrybucje oprócz opłat pieniężnych składało się wyżywienie żołnierzy i ich koni oraz zapewnienie kwater.

/Studia, s.207-209; Władysław Sarna, s.205/

1635 - proboszczem w Jaśle był ks. Wojciech Miernikiewicz.

/Władysław Sarna, s.242/

z 1635 - pochodzi egzemplarz znanej **pieczęci miasta Jasła, chronologicznie trzeciej** zachowanej na testamencie mieszczki jasielskiej, sławetnej Zofii Szczepankowej. Pieczęć ta jest wiele mniejsza od poprzedniej, tzn. drugiej o średnicy 27,5 mm i jest pieczęcią sądu ławniczego. Świadczy o tym napis otokowy:
S: SCABINORUM CITAT ISEL.

/Studia, s.567/

1642 - burmistrzem Jasła był Grzegorz Gaworzowic.

/z archiwum Muzeum Regionalnego w Jaśle/

1643 - 1 marca rada jasielska złożyła nowy przywilej dla płócienników, który król Władysław IV zatwierdził 26 lipca tegoż roku w Warszawie. Wtedy to cech się odrodził, a płótno jasielskie znowu w większych ilościach pojawiło się na rynku małopolskim.

/Studia, s.197; Władysław Sarna, s.225/

1643 - burmistrzem Jasła był Tomasz Mikołajewicz.

/z archiwum Muzeum Regionalnego w Jaśle/

1646 - 30 maja rada miasta zatwierdziła przedłożone jej przez cechowych nowe statuty i prawa cechu krawieckiego. Statut ten został zatwierdzony przez króla Władysława IV w Krakowie 19 lipca tegoż roku.

/Władysław Sarna, s.226-228/

1647 - wójtem miasta był Marcin Rusinkowicz.

/Studia, s.285/

1647 - proboszczem jasielskim był Andrzej Rajewski.

/Studia, s.294/

1647 - 14 czerwca w mandacie swym król Władysław IV zastrzegł wyraźnie, by dochód z palenia gorzałki należał do starosty, stąd zabroniono jej produkcji mieszczanom.

/Studia, s.270/

1648 - 7 maja tego roku był protest mieszczan jasielskich, iż poddani klasztorni nie chcą ponosić na równi z innymi mieszczanami ciężarów państwowych na rzecz miasta, i to najuciążliwszych dla mieszczan, stacji żołnierskich i podwód. Miasto z tego powodu ponosiło bardzo duże straty. Pretensje na tle podatkowym wobec klasztoru karmelitów były wnoszone przez szereg lat, aż zawarto z nimi ugodę dopiero w 1690 roku.

/Studia, s.289-290, 293; Władysław Sarna, s.211/

1648 - burmistrzem Jasła był jeszcze w tym roku Tomasz Mikołajowicz.

/Studia, s.281, 285/

1648-1772 - Jasło przeżywało okres upadku spowodowany przez wojny rosyjskie i szwedzkie, zarazy, częste pożary miasta i nieurodzaje. Te klęski spowodowały zmniejszenie ilości rzemieślników i stopniowy upadek handlu w mieście i regionie.

/Studia, s.259-263, 172-273, 276/

1650-1677 - wójtem Jasła był Jakub Bandurkiewicz.

/Studia, s.285/

1651 - burmistrzem Jasła był Jan Karpiowicz i Melchior Koszycki. */Studia, s.285/*

1652 - w mieście wybuchła zaraza. Na skutek jej zmarło bardzo wielu mieszkańców Jasła. Trwała ona jeszcze do 1653 roku, kiedy to starosta odebrał miastu istniejący miejski dom szynkowy i zamienił go na dworską karczmę.

/Studia, s.273/

1653 - według zeznań mieszczan jasielskich, w mieście było 15 domów zamieszkałych, z których tylko 6 mogło podołać nałożonym ciężarom. Dawniej domów było 150, lecz zostały zniszczone i opuszczone.

/Studia, s.287/

XVII - w tym wieku wprowadzono dla mieszczan bardzo dużo różnych poborów na rzecz państwa, kościoła, starosty i miasta. Najdotkliwszym jednak obciążeniem miasta wobec państwa była hiberna (chleb zimowy), czyli stacja, tzn. obowiązek utrzymywania skierowanego do królewskiego miasta wojska. Od połowy XVII wieku był to już podatek stały i bardzo ciężki.

/Studia, s.287/

1653 - burmistrzem Jasła był Jan Białowicz, Andrzej Jurkowicz i Jan Karpik.

/Studia, s.281, 285/

1654 - 24 stycznia mieszczanie jasielscy otrzymali królewski glejt bezpieczeństwa na dochodzenie swych praw i sprawiedliwości.

/Studia, s.279/

1654 - w aktach karmelitów odnotowana została kapliczka murowana, znajdująca się między ulicą Koralewskiego, Bednarską i Wysoką. Nie wyklucza się, iż niegdyś stał tutaj pierwszy kościółek z okresu przed lokacją miasta.

/Studia, s.300/

Zapewne na tym miejscu zbudowano kapliczkę
w XVIII/XIX wieku, która nadal tu stoi

1654 - burmistrzem Jasła był Marcin Rusinkiewicz.

/Studia, s.285/

1655 - burmistrzem Jasła był Jan Karpiowicz.

/Studia, s.285/

1656 - 6 stycznia przebywał w Jaśle ostatni na polskim tronie z rodu Wazów król Jan Kazimierz ze swoim orszakiem w podróży z Lubowli i Bardiowa do Zborowa w sandomierskim. W Jaśle witany był przez burmistrza Karpiowicza i starostę Kazimierza Brodeckiego.

/Rocznik Jasielski, t.III, s.13-14/

Jan Kazimierz
(ur. 1609 - 1672)
Król Polski w latach 1648 - 1668

ok. 1657 - proboszczem Jasła był Walenty Szumski.

/Studia, s.294; Władysław Sarna, s.242/

1657 - wojska siedmiogrodzkie Jerzego II Rakoczego najeżdżają miasto, plądrują je i palą. Równocześnie zdobyty i zniszczony został zamek Golesz, który już nigdy nie został odbudowany. Zniszczenia te

przyczyniły się do wyludnienia miasta i całkowitego upadku gospodarczego. W wyniku tego najazdu miasto dotknął wieloletni kryzys.

/Studia, s.259; Mieczysław Wieliczko, s.63-64/

ok. 1658 - burmistrzem Jasła był Bartłomiej Gryster - wymienia go księga grodzka biecka oraz Wojciech Pigłowski.

/Studia, s.283, 285, 298/

1658 - inwentarz dóbr miasta do celów podatkowych spisany 10 września tegoż roku wykazuje wówczas tylko 13 domów osiadłych, obciążonych poborami. Były w mieście puste place, domy i role.

/Studia, s.287/

1659 - wzniesiona została figura Matki Boskiej przy ulicy Na Młynek.

/Kapliczki, figury i krzyże, s.116/

Zabytkowa figura Matki Boskiej z 1659 roku

/z arch. SMJiRJ, fot. M. Mikulski/

1659 - burmistrzem Jasła był Wojciech Pigłowski i Melchior Koszycki.

/Studia, s.281, 285/

1655-1660 - w latach tych nastąpiło ogólne osłabienie gospodarcze spowodowane działaniem sił feudalnych, dążących do podporządkowania miast wpływom starostów, dzierżawców i plebanii. Usiłowania te doprowadziły do ogromnego osłabienia miast, spowodowanego dużymi ciężarami na rzecz wojska oraz zniszczeniami wojennymi w dobie najazdu szwedzkiego. Zniszczenia potęgował fakt, że miasto posiadało zabudowę drewnianą - zwartą, sprzyjającą niebezpiecznemu przerzucaniu się ognia przy pożarze na całe kompleksy ulic, czy też pierzei rynkowych.

/Studia, s.310-311/

1660 - burmistrzem Jasła był Jan Białowicz.

/Studia, s.285/

1660 - dzierżawcą miasta był Stefan Trzciński.

/Studia, s.279-280/

1660 - była dokonana lustracja miasta.

/Studia, s.268/

1661-1667 - proboszczem jasielskim był ks. Piotr Oziębłowski, kantor kollegiaty tarnowskiej, protonotariusz apostolski.

/Studia, s.294; Władysław Sarna, s.242/

1661 - od 12 stycznia do 26 lipca stała w mieście dragonia Łączyńskiego, która wybrała z kasy miasta 3.500 zł.

- przez 32 dni stali w mieście żołnierze ze związku z Marcinem Grzymałą i Wojciechem Gościmińskim; kosztowało to miasto 940 zł.
- z końcem listopada z asygnacją marszałka związku wojskowego spod chorągwi wojewody płockiego Stanisława Laskowskiego najechali nowi deputaci, którzy znów pobrali pieniądze i nawet pobili burmistrza.

/Studia, s.274/

1662 - miasto mogło wówczas liczyć przypuszczalnie zaledwie 303 mieszkańców. Stan ten w tym roku miał katastrofalnie zmaleć po zniszczeniach spowodowanych najazdem szwedzkim. Miasto bardzo zubożało

i nastąpiła też emigracja mieszkańców do innych miast w stronę Krakowa.

/Studia, s.130; Rocznik Jasielski, t.II, s.38/

1662 - burmistrzem Jasła był Jakub Ludertowicz, nieumiejący się nawet podpisać i Wojciech Musiałowicz.

/Studia, s.283, 285/

1662 - cechmistrzem Cechu Wielkiego był Mikołaj Matuszowicz. */Studia, s.267/*

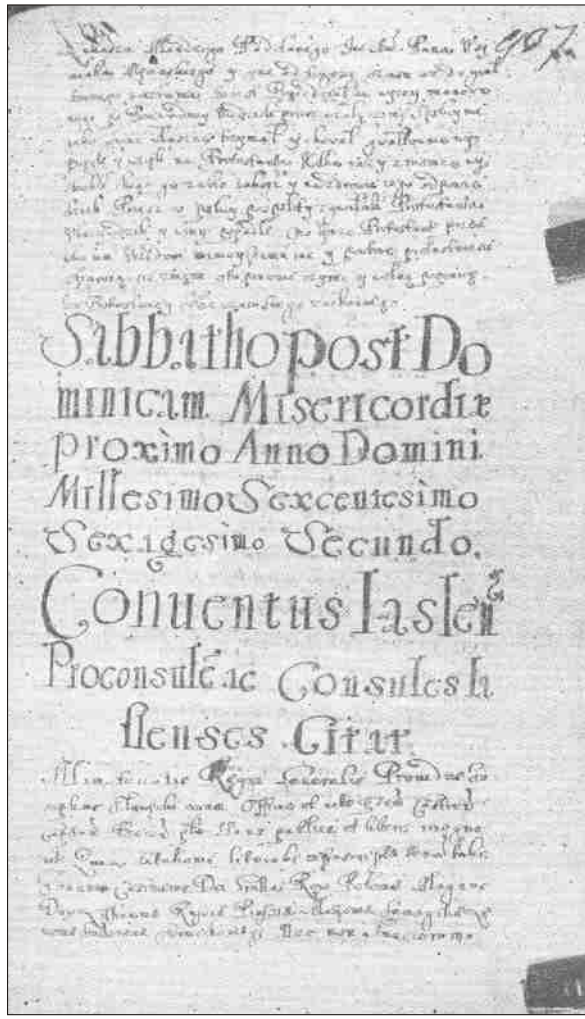
Sabbatho post Do
minicam Misericordiæ
proximo Anno Domini
Millesimo Sexcentesimo
Sexagesimo Secundo.
Conuentus Iasleñ
Proconsulē ac Consules Ia
slenses Citat

Fotokopia fragmentu księgi grodu bieckiego z roku 1662, odnoszącego się do sporu Jasła z karmelitami, fot. Z. Malinowski

/Studia, s.292/

1662 - do zniszczenia miasta przyczyniła się w tym roku okupacja wojsk królewskich:

- 28 września przyjechało do Jasła kilkunastu żołnierzy i czeladzi z końmi z asygnacją hetmana koronnego Stanisława Potockiego i przez dwa tygodnie miasto musiało ich utrzymywać - zjedli za 192 zł.
- 4 października przyjechali w kilkanaście koni deputaci od 2 chorągwi pana Cerkasowej i Detynieckiego, którzy zażądali gotówki 210 zł oraz dodatkowo ok. 90 zł dla siebie. Stojąc 5 dni wojsko nie licząc gotówki uczyniło dodatkowo szkody na 273 zł.
- 14 listopada zjawili się z Sanoka deputaci innych żołnierzy spod chorągwi rotmistrza Prusińskiego, grabiąc wszystkie miejskie bydła, płótna, srebra, buty, futra oraz zabrali z kasy miejskiej 300 zł. Dopuścili się nawet bicia burmistrza, rajców i mieszczan.

/Studia, s.274-275/

w 1663 - przybyły do miasta i dokonywały grabieży i spustoszeń oddziały wojska:

- 11 stycznia przybył pułk wojewody sandomierskiego Jana Zamojskiego. U jednego gospodarza stanęło 10, 12, 15 i 18, a w niektórych domach nawet po 32 koni z oficerami. Pułk ten stał 5 dni i wymusił 2.834 zł. Sytuacja ta zmusiła mieszczan do zastawów obcym ludziom, a nawet sprzedaży swego mienia za pół ceny.
- ok. 21 stycznia nadeszli rajtarzy z rotmistrzem Zachariaszem Mytlachem i w ciągu dwóch tygodni zjedli za 225 zł. Za nimi nadeszła cała ich chorągiew i stała 11 niedzieli; kosztowali ok. 1.000 zł.
- 28 kwietnia nowy najazd żołnierzy z chorągwi Prusinowskiego. Dokonali grabieży bydła, dobytku z komór, odzieży nawet z mieszczan oraz bijąc burmistrza, rajców i wójta wymusili sumę 200 zł. Wobec ponoszenia takich ciężarów i nadużyć mieszczanie zalegali z podatkami, narażając się na procesy i egzekucje.

/Studia, s.275/

1663 - burmistrzem Jasła był Wojciech Pigłowski.

/Studia, s.285/

1665 - starostą jasielskim był syn Kazimierza Brodeckiego, Jan Kazimierz Brodecki. */Studia, s.280/*

1665 - burmistrzem Jasła był Jan Białowicz.

/Studia, s.281, 285/

1668-1669 - występuje burmistrz Szymon Szepielowicz.

/Studia, s.281, 285-286/

1669 - 11 października Jan Kazimierz Brodecki, starosta jasielski uzyskał od nowego króla Michała Korybuta Wiśniowieckiego potwierdzenie przywilejów nadanych miastu przez poprzednich królów. W przywileju tym uregulował król wiele ważnych spraw dotyczących mieszczan i miasta. */Studia, s.281/*

Michał Korybut Wiśniowiecki
(ur. 1640 - 1673)
Król Polski w latach 1669 - 1673

1669 - połączyli się kowale, złotnicy, miecznicy, kołodzieje, garncarze i utworzyli Cech Wielki. Ułożone i przedstawione przez nich statuty zatwierdził 10 października tegoż roku król Michał Korybut Wiśniowiecki.

/Studia, s.221/

1670 - miał miejsce w mieście pożar. Spłonęły całkowicie trzy domy mieszczan. Pożar prawdopodobnie spowodowali stacjonujący żołnierze.

/Studia, s.276/

1670 - cechmistrzem Cechu Wielkiego był Walenty Lubczykowicz.

/Studia, s.267/

1670 - zapis z tego roku dowodzi, że istniała cegielnia klasztorna.

/Studia, s.271/

1670 - burmistrzem Jasła był Jan Wilczek.

/Studia, s.286/

1670 - według zeznania mieszczan pod przysięgą wynika, że obok szpitala farnego na terenie Jasła istniał drugi szpital - klasztorny, który mieścił się w domu Łękarskiego i korzystał z okolicznych ogrodów i sadów. Szpitalem farnym opiekowali się: proboszcz, burmistrz, rada miasta oraz specjalny prowizor.

/Studia, s.297/

1671 - burmistrzem Jasła był Wojciech Badowski.

/Studia, s.285/

1673 - zapis dowodzi, że w tym roku oprócz kościoła parafialnego p.w. NMP był jeszcze w Jaśle kościółek szpitalny p.w. św. Ducha. Stał on za miastem i przeznaczony był głównie dla szpitala, zwanego farnym. Zajmował on dom naprzeciw kościoła parafialnego.

/Studia, s.296/

1673-1674 - burmistrzem Jasła był Wojciech Misterkowicz.

/Studia, s.285/

1673 - 11 kwietnia przeprowadzona rewizja królewska, której przewodniczył Wacław Potocki, potwierdziła dane z inwentarza 1660 roku: 13 domów zamieszkałych, 18 domów zniszczonych i opuszczonych oraz 69 pustych placów. Było w całym mieście zaledwie 7 rzemieślników.

/Studia, s.288;
Mieczysław Wieliczko, s.41;
Rocznik Jasielski, t.I, s.38-39/

1673-1677 - proboszczem jasielskim był Paweł Załuski, protonotariusz apostolski, kanonik smoleński.

/Studia, s.294; Władysław Sarna, s.242/

1677 - burmistrzem Jasła był Wojciech Misterkowicz.

/Studia, s.285/

1683 - 27 grudnia wybuchł pożar w mieście o godzinie 4 rano, nie wiadomo z jakiej przyczyny. Szalejący wiatr pomnożył straty. Spłonęły wówczas 4 domy szynkowe, 4 domy mieszkalne rzemieślników i 2 "chałupce małe". Zgorzał też ratusz stojący pośrodku rynku, a w nim wszystkie królewskie przywileje miasta, wyroki sądów, akta radzieckie i ławnicze, lustracje, kwity podatkowe i inne dokumenty. Najważniejsze dokumenty, które spłonęły to oryginały przywilejów królewskich z lat 1365, 1430, 1442, 1493, 1550, 1578, 1589, 1633 i 1669. Niektóre z nich zachowały się w odpisach ocalałych w jakimś odległym od pożaru domu. Odpisy te były podstawą dla mieszczan do ubiegania się o potwierdzenie nadanych im przywilejów.

/Studia, s.276-277; Mieczysław Wieliczko, s.41; Władysław Sarna, s.211/

1684 - wójtami miasta byli Jan Grzymała i Maciej Szepiłło. Władze miejskie urzędowały w ratuszu, w którym mieściło się też więzienie, zwane "niedźwiedziem". Skazanych stawiano pod pręgierzem miejskim lub zamykano w tymże więzieniu.

/Studia, s.285/

1689 - wójtem miasta był Franciszek Drzymała.

/Studia, s.285/

1689 - burmistrzem miasta był Jakub Furmankowicz, Marcin Kwapniowicz i Augustyn Niepsuj.

/Studia, s.285/

1690 - zakończył się trwający wiele lat proces miasta z karmelitami, który powiększał nędzę mieszkańców.

/Władysław Sarna, s.211/

1690 - burmistrzem Jasła był Kazimierz Kuklowicz.

/Studia, s.285/

1690-1720 - starostą jasielskim był Aleksander Michał Łaszcz, rotmistrz królewski, kawaler orderu Orła Białego.

/Studia, s.282/

1691-1718 - wójtem miasta Jasła był Stanisław Wiśniowicz.
/Studia, s.285/

1691 - burmistrzem Jasła był Andrzej Radomowicz, vel Radompowski i Stanisław Witoniowicz.
/Studia, s.285/

1691 - 15 sierpnia nawiedził miasto groźny pożar o godzinie 2 w nocy z nie ustalonej przyczyny. Spaliło się wówczas, według stwierdzonego przysięgą zeznania mieszczan, 11 domów, wśród nich dom burmistrza, wójta i kilku rzemieślników. Wiatr przerzucał ogień na dachy domów, tak że częściowo uszkodził kościół farny i domy stojące wokół kościoła. Po tym pożarze wśród zgliszcz zostało w rynku tylko 12 domów. W czasie pożaru wiele rzeczy pogorzelcom zostało skradzionych.
/Studia, s.277/

1697 - 2 grudnia w Krakowie August II potwierdził na prośbę mieszczan wszystkie dawne przywileje nadane miastu.
/Studia, s.277/

August II Mocny
(ur. 1670 - 1733)
Król Polski w latach 1697 - 1733

1697 - 11 grudnia król August II Mocny zatwierdził prawa miasta Jasła i nadał mu przywilej na jarmark coroczny, na św. Mateusza Apostoła i Ewangelisty. Potwierdzenie przywilejów handlowych miało zahamować stopniowy upadek miasta. Była to próba stworzenia sprzyjających warunków do odrodzenia produkcji rzemieślniczej i rolniczej oraz przyciągnięcie kupców do miasta.

/Władysław Sarna, s.212/

XVII - podsumowując podane chronologicznie wydarzenia minionego wieku należy stwierdzić, iż mimo pewnego ożywienia gospodarczego i kulturalnego, sytuacja miasta nie uległa większym zmianom. Wojna ze szwedami, częste pożary i przemarsze wojsk pogarszały bardzo sytuację miasta. Wszystkie te klęski żywiołowe i zniszczenia sprawiły, że mieszczanie nie mogli płacić podatków i wciąż z nimi zalegali, co znajdowało wyraz w procesach sądowych.

Do zubożenia miasta przyczyniły się też różne nadużycia ze strony starostów i ich dzierżawców, a nawet ze strony innej szlachty. Starostwa i kościoły nie płacili podatków i nie dawali żadnych świadczeń dla wojska, oraz nie ponosili innych ciężarów państwowych i miejskich.

/Studia, s.208, 275-277/

Literatura:

1. Studia z dziejów Jasła i powiatu jasielskiego. Red. Józef Garbacik. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe 1964
2. Władysław Sarna, Opis powiatu jasielskiego. Jasło; Krosno: PUW "Roksana" 2003. Na stronie tytułowej: nakładem autora w Jaśle. Czcionkami Drukarni Stanisława Kuźniarskiego, 1908
3. Mieczysław Wieliczko, Jasło i okolice. Warszawa: "Sport i Turystyka" 1966
4. Rocznik Jasielski 1969. T.1. Red. Czesław Leosz. Jasło: Stowarzyszenie Miłośników Jasła i Regionu Jasielskiego 1969
5. Rocznik Jasielski 1970-1971. T.2. Red. Czesław Leosz. Jasło: Stowarzyszenie Miłośników Jasła i Regionu Jasielskiego 1971
6. Rocznik Jasielski 1990. T.3. Red. Stanisław Cynarski. Jasło: Stowarzyszenie Miłośników Jasła i Regionu Jasielskiego 1990
7. Kalendarz Jasielski 2005. Red. Felicja Jałosińska. Jasło: Stowarzyszenie Miłośników Jasła i Regionu Jasielskiego 2004
8. Zdzisław Świstak. Słownik biograficzny znanych postaci Jasła i regionu. Jasło: 1998
9. Rozwój przestrzenny miast galicyjskich położonych między Dunajcem a Sanem w okresie autonomii galicyjskiej: materiały z sesji, Jasło 23-24 kwietnia 1999. Red. Zbigniew Beiersdorf i Andrzej Laskowski. Jasło; Rzeszów: Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego, 2001
10. Stanisław Tomkowicz: Stanisława Tomkowicza Inwentarz zabytków powiatu jasielskiego: z rękopisów autora wydali i własnymi komentarzami opatrzyli Piotr i Tadeusz Łopatkiewiczowie. Kraków: Muzeum Narodowe 2001
11. Trzcinica: Karpacka Troja (Folder). Tekst Jan Gancarski; fotografie Jan Gancarski, Marek Maczuga. Jasło [2003]
12. Poczet królów i książąt polskich. [Red. nauk. Andrzej Garlicki]. - [Wyd. VIII]. Warszawa: "Czytelnik", 1998

13. Zdzisław Świstak: Kapliczki, figury i krzyże przydrożne jasielskich parafii. Jasło: Zdzisław Świstak 1999
14. Portrety Królów Polskich Jana Matejki. Red. Janusz Lenczowski, Andrzej Nowakowski. Kraków: Oficyna Wydawnicza PAROL Sp. z o.o.

ródła:

1. Materiały z archiwum Muzeum Regionalnego w Jaśle
2. Materiały z archiwum Kościoła Fara
3. Kalendarium z dziejów Jasła do 1772 roku oprac. na "XIII Turniej Wiedzy o Jaśle 2004 r." przez zespół SP Nr4 w składzie: opiekunowie - E. Pietraszek, L. Polak, K. Skicka
uczniowie: A. Cygan, I. Ryznar, A. Władyka
4. Jasło - 600 lecie miasta, Kalendarium dziejów Jasła, oprac. Mieczysław Wieliczko, 1965
5. Materiały z archiwum SMJiRJ

Wykaz skrótów:

1. *Studia* - Studia z dziejów Jasła i powiatu jasielskiego. Red. Józef Garbacik. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe 1964
2. *Władysław Sarna* - Władysław Sarna, Opis powiatu jasielskiego. Jasło; Krosno: PUW "Roksana" 2003. Na stronie tytułowej: nakładem autora w Jaśle. Czcionkami Drukarni Stanisława Kuźniarskiego, 1908
3. *Mieczysław Wieliczko* - Mieczysław Wieliczko, Jasło i okolice. Warszawa: "Sport i Turystyka" 1966
4. *Rocznik Jasielski, t.I* - Rocznik Jasielski 1969. T.1. Red. Czesław Leosz. Jasło: Stowarzyszenie Miłośników Jasła i Regionu Jasielskiego 1969
5. *Rocznik Jasielski, t.II* - Rocznik Jasielski 1970-1971. T.2. Red. Czesław Leosz. Jasło: Stowarzyszenie Miłośników Jasła i Regionu Jasielskiego 1971
6. *Rocznik Jasielski, t.III* - Rocznik Jasielski 1990. T.3. Red. Stanisław Cynarski. Jasło: Stowarzyszenie Miłośników Jasła i Regionu Jasielskiego 1990
7. *SMJiRJ* - Stowarzyszenie Miłośników Jasła i Regionu Jasielskiego
8. *Słownik biograficzny* - Zdzisław Świstak. Słownik biograficzny znanych postaci Jasła i regionu. Jasło: 1998
9. *Rozwój przestrzenny miast galicyjskich* - Rozwój przestrzenny miast galicyjskich położonych między Dunajcem a Sanem w okresie autonomii galicyjskiej: materiały z sesji, Jasło 23-24 kwietnia 1999. Red. Zbigniew Beiersdorf i Andrzej Laskowski. Jasło; Rzeszów: Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego, 2001
10. *Folder* - Trzcinica: Karpacka Troja (Folder). Tekst Jan Gancarski; fotografie Jan Gancarski, Marek Maczuga. Jasło [2003]
11. *Kapliczki, figury i krzyże* - Zdzisław Świstak: Kapliczki, figury i krzyże przydrożne jasielskich parafii. Jasło: Zdzisław Świstak 1999